

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет математики, природничих наук і технологій
Кафедра природничих наук і методик їхнього навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

« _____ » _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ»

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

Предметна спеціальність: **014.07 Середня освіта (Географія)**

Освітня програма: **«Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»**

Форма навчання: **денна**

Група: **ГК23Б**

2024-2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни **географія материків і океанів**

розроблена на основі освітньо-професійної програми **«Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»**, навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня **першого (бакалаврського)** за спеціальністю **014 Середня освіта**, предметною спеціальністю **014.07 Середня освіта (Географія)**

Розробники: **Онойко Юрій Юрійович**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук і методик їхнього навчання

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри **природничих наук і методик їхнього навчання**

Протокол від «29» серпня 2024 року № 2

Завідувач кафедри _____

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни **географія материків і океанів** для студентів спеціальності **014 Середня освіта**, предметної спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)** за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2025. – 20 с.

© Онойко Ю.Ю., 2024 рік

© ЦДУ імені В. Винниченка, 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітня програма, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 6	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 014 Середня освіта Предметна спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:
		2-3-й
		Семестр
		4-5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 (4 сем.); 4 (5 сем.)	Освітня програма: «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції
		50 год.
		Практичні, семінарські
		32 год.
		Самостійна робота
		98 год.
		Вид контролю: екзамен – 4 сем., екзамен – 5 сем.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета викладання дисципліни

Головною метою курсу є засвоєння студентами загальних закономірностей просторової диференціації географічної оболонки, фізико-географічних закономірностей геосфер та особливості їх прояву в межах ландшафтних комплексів регіонального рівня – материків і океанів, а також вироблення в студентів умінь і навичок успішно застосовувати методи фізико-географічних досліджень на практиці, самостійно отримувати знання з навчального курсу, орієнтуватись на фізико-географічній карті.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

- **навчальні:** забезпечити засвоєння студентами необхідного обсягу теоретичних та прикладних знань із курсу географії материків і океанів, а також інтеграцію знань, отриманих студентами під час вивчення окремих фізико-географічних дисциплін; формування уявлення про географічну оболонку як цілісну систему, оволодіння фундаментальними вихідними поняттями сучасної фізичної географії;

- **методологічні:** оволодіння методологічним апаратом фізичної географії, принципами, методами, технологіями, засобами дослідження фізико-географічних об'єктів;

- **дослідницькі:** формувати у студентів вміння самостійно проводити дослідження фізико-географічних об'єктів, природних комплексів, залучати до цього процесу учнів (зокрема в рамках роботи Малої академії наук учнівської молоді);

- **практичні:** пізнання закономірностей будови, динаміки і розвитку ландшафтної оболонки на регіональному рівні для розробки системи оптимального управління процесами, що відбуваються у географічному середовищі, та раціональної організації природокористування; підготувати студентів до виконання обов'язків вчителя географії, виробити вміння в доступній формі з використанням різних методів та технологій доносити інформацію до інших.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Географія материків і океанів» у студента мають бути сформовані такі **компетентності за освітньо-професійною програмою** «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (ЦДУ, 2023): **інтегральна компетентність (ІК)** – здатність розв'язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти та організації краєзнавчо-туристичної роботи, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки, застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.

загальні	фахові
ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.	ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному). ФК2 – здатність застосовувати базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних ресурсів та природокористування, природних комплексів. ФК9 – здатність проектувати і складати різноманітні тематичні карти, аналізувати інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами, використовувати ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя

	<p>географії та вирішення задач, пов'язаних із просторово розподіленою інформацією в середовищі ГІС.</p> <p>ФК10 – здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.</p> <p>ФК11 – здатність до розуміння та пояснення особливостей фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; географічного аналізу закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей в межах океанів, материків, України та її регіонів.</p> <p>ФК12 – здатність пояснювати геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем, прагнення до збереження навколишнього середовища, раціонального природокористування, охорони ландшафтного різноманіття та біорізноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності, розуміти та пояснювати стратегію збалансованого розвитку людства.</p>
--	--

Окрім вже зазначених компетентностей з ОП, вивчення дисципліни «Географія материків і океанів» забезпечує формування таких **додаткових компетентностей**:

- здатність аналізувати географічні об'єкти та природні ресурси в межах окремих материків і океанів, порівнювати їх, метризувати, оцінювати;
- здатність застосовувати теоретико-методологічні знання про ландшафтну оболонку у практичних ситуаціях на регіональному рівні, зокрема під час організації краєзнавчо-туристичної діяльності із учнями;
- здатність працювати з різноманітними джерелами інформації, самостійно здобувати знання, формулювати висновки;
- здатність провадити дослідницьку роботу у сфері оцінки та аналізу природних ресурсів;
- здатність аналізувати різноманітні фізико-географічні карти материків і океанів, формулювати при цьому висновки;
- здатність аналізувати рівень забруднення окремих геосфер Землі та геосистем на регіональному рівні в межах окремих материків і океанів, виявляти джерела забруднення, запобігати негативному впливові господарської діяльності на довкілля;
- здатність прогнозувати особливості розвитку ландшафтної оболонки на регіональному рівні, прогнозувати тенденції розвитку окремих кризових ситуацій, пов'язаних зі станом навколишнього природного середовища.

2.3. Очікувані програмні результати навчання:

Вивчення дисципліни «Географія материків і океанів» забезпечує досягнення таких **програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою** «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (ЦДУ, 2023):

ПРН1 – *знає* та *розуміє* теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної науки, зокрема понятійно-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії, географічну номенклатуру;

ПРН2 – *описує* основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, *класифікує* зв'язки і залежності

між компонентами, *знає* причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;

ПРН3 – *знає і розуміє* принципи і закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, особливості фізико-географічних об'єктів і процесів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; *пояснює* закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояв фізико-географічних закономірностей на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях, в межах океанів, материків, України та її регіонів; *розуміє* геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем та *усвідомлює* важливість охорони навколишнього середовища;

ПРН8 – *застосовує* базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; *орієнтується* у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; *опрацьовує* різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ПРН9 – *застосовує* базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних комплексів;

ПРН10 – географічно *мислить, критично сприймає* інформацію; *пояснює* основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації; *встановлює* географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

ПРН12 – складає різноманітні тематичні карти, застосовуючи різні графічні прийоми, аналізує інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами; застосовує ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя географії та для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС;

Деталізація результатів навчання за навчальною дисципліною «Географія материків і океанів».

Студенти повинні знати:

- об'єкт та предмет географії материків та океанів;
- основні завдання, які стоять перед наукою;
- головні напрямки фізичної географії материків та океанів як науки;
- класифікацію методів фізико-географічних досліджень;
- типову характеристику фізико-географічного положення материка;
- типовий план фізико-географічної характеристики материка та окремих його частин;
- структурні елементи тектонічної будови земної кори;
- етапи горотворення;
- палеогеографічні умови формування материків і океанічних западин;
- генетичний взаємозв'язок між тектонікою, рельєфом і корисними копалинами;
- найважливіші родовища корисних копалин;
- поняття «клімат», «погода», «кліматотворюючі чинники»;
- головні кліматотворюючі чинники та особливості їх впливу на формування клімату;
- постійні та сезонні баричні центри;
- основні типи повітряних мас;
- типи атмосферної циркуляції;
- зміна метеорологічних умов в окремих регіонах світу за сезонами року;
- схему кліматичного районування світу;
- характеристика кліматичних поясів і областей світу;
- особливості формування гідрографічної мережі;
- типи живлення річок;
- особливості поверхневого водного стоку на материках;
- кліматичні типи рік;

- генетичні типи озер та боліт;
- особливості формування покривного і гірського зледеніння;
- структуру ґрунтового покриву материків, характеристика найбільш поширених типів ґрунту;
- схему флористичного, фауністичного та біотичного районування світу;
- закономірності формування рослинного покриву на материка, характеристика рослинності окремих природних зон та підзон;
- особливості поширення тваринного світу континентів і океанів;
- специфіку прояву географічної зональності в межах окремих континентів і океанів;
- ландшафтну структуру материків і океанів;
- характеристику географічних поясів та природних зон материка;
- найважливіші заповідні території в межах материків;
- принципи, фактори та загальну схему фізико-географічного районування континентів і океанів;
- характеристику природних умов окремих фізико-географічних країн та областей;
- типовий план фізико-географічної характеристики океану та його частин;
- роль океанів у формування клімату на планеті;
- особливості тектонічної будови та форми рельєфу дна океанічних западин;
- геоморфологічні елементи океанічних западин;
- теплі та холодні течії і їх вплив на клімат прилеглих узбереж;
- температурний режим вод океанів;
- солоність океанів та фактори, що її визначають;
- органічний світ морських глибин;
- прояв географічної зональності в межах океанів;
- фізико-географічне районування океанів та регіональний огляд;
- географічну номенклатуру фізико-географічних об'єктів материків і океанів;

Студенти повинні вміти:

- аналізувати, узагальнювати, систематизувати теоретичний матеріал;
- порівнювати, оцінювати, формулювати висновки на основі здобутих знань;
- правильно оперувати основними поняттями і термінами;
- використовувати різні джерела знань для отримання нової інформації;
- аналізувати фізико-географічні карти, характеризувати за ними фізико-географічні регіони;
- за типовим планом аналізувати фізико-географічне положення материків і океанів;
- будувати фізико-географічний профіль для вибраного регіону;
- знаходити на карті фізико-географічні об'єкти зі списку географічної номенклатури;
- готувати наукові доповіді, реферати з навчальної проблематики;
- брати участь в наукових дискусіях, аргументовано відстоювати власну точку зору.

2.4. Міжпредметні зв'язки

З метою успішного оволодіння матеріалом навчального курсу «Географія материків і океанів» студент повинен мати ґрунтовні знання з таких предметів: геології і геоморфології, метеорології та кліматології, гідрології, біогеографії, географії ґрунтів, астрономії, фізики та хімії, біології та ін.

3. Програма навчальної дисципліни

ВСТУП

Курс розрахований на студентів, які навчаються за предметною спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і викладається на другому (4 семестр) та третьому (5 семестр) році навчання. Навчальна дисципліна знайомить студентів із фізико-географічною характеристикою природно-територіальних (материків та їх частин) і природно-аквальних (океанів та їх частин) комплексів регіонального рівня.

Лекційний курс розкриває особливості географічного положення, історію відкриття та дослідження, геологічну та тектонічну будову, геоморфологічні та гідрологічні умови, кліматичні характеристики, специфіку ґрунтового-рослинного покриву, тваринного світу та ландшафтної структури материків і океанів світу та їх окремих частин.

Практичні роботи розраховані на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час прослуховування лекційного курсу, узагальнення отриманої інформації, порівняння студентами фізико-географічних умов різних регіонів світу, формулювання на основі цього висновків, виділення спільних та відмінних рис, виявлення найважливіших фізико-географічних закономірностей і взаємозв'язків.

Програмою також передбачено самостійне опрацювання деяких тем з курсу, а також написання рефератів, підготовка доповідей.

Змістовний модуль №1

Фізико-географічна характеристика материків північної півкулі

Тема 1. Особливості географічного положення, тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Євразії.

Предмет та завдання курсу фізичної географії материків і океанів, зв'язок з іншими науками. Характеристика географічного положення Євразії за типовим планом. Структурні частини тектонічної будови материка – платформи, складчасті пояси, плити, кристалічні щити, синеклізи, антеклізи. Етапи горотворення. Основні генетичні форми рельєфу на континенті, закономірності геоморфологічної будови материка. Генетичний взаємозв'язок між тектонічною будовою материка та рельєфом і основними групами корисних копалин. Найважливіші родовища мінеральних ресурсів Євразії. Вплив географічного положення та рельєфу на природні умови континенту.

Тема 2. Клімат та поверхневі води Євразії.

Поняття «клімат», «погода», «кліматотворюючі чинники». Фактори, які формують клімат Євразії, специфіка їх впливу в межах континенту. Зміна метеорологічних умов на території материка за сезонами року. Специфіка простягання головних ізотерм. Кліматичне районування Євразії. Характеристика окремих кліматичних поясів та кліматичних областей Євразії. Секторність в прояві клімату на континенті. Особливості формування гідрографічної мережі Євразії. Поверхневий стік на континенті, основні басейни. Кліматичні типи рік, типи їх живлення. Генетичні типи озер материка. Покривні та гірські зледеніння Євразії.

Тема 3. Географічна зональність в межах Євразії. Фізико-географічне районування материка.

Особливості прояву географічної зональності на території Євразії. Місце континенту в системах флористичного, фауністичного та біотичного районування світу. Ґрунтового-рослинний покрив та тваринний світ континенту. Характеристика географічних поясів та природних зон материка. Типові ландшафти. Заповідні території Євразії. Принципи, фактори та загальна схема фізико-географічного районування материка. Коротка комплексна характеристика окремих фізико-географічних регіонів континенту. Прояв висотної поясності в межах материка.

Тема 4. Порівняльний аналіз географічного положення Північної Америки та Євразії. Взаємозв'язок між тектонічною будовою та рельєфом і корисними копалинами материка.

Порівняльна характеристика фізико-географічного положення материків північної півкулі – Північної Америки та Євразії, спільні та відмінні риси. Вплив географічного положення на природу материків. Прояв секторності в фізико-географічних умовах Північної Америки. Тектонічна будова континенту: основні структурні частини. Історія формування

материка, етапи орогенезу. Особливості простягання основних елементів макрорельєфу Північної Америки. Поширення корисних копалин на континенті, їх зв'язок з певними тектонічними структурами.

Тема 5. Клімат та поверхневі води Північної Америки.

Кліматоутворюючі фактори Північної Америки. Основні баричні центри атмосфери та типи атмосферної циркуляції на континенті. Вплив океанічних течій та рельєфу на клімат материка. Кліматичне районування Північної Америки, характеристика кліматичних поясів та областей, особливості їх простягання та характеристики головних кліматичних поясів. Поверхневий водний стік на континенті, басейни поверхневого стоку. Кліматичні типи річок та генетичні види озер Північної Америки.

Тема 6. Географічна пояси та природні зони Північної Америки. Фізико-географічне районування материка.

Специфіка географічної поясності в межах Північної Америки. Особливості простягання, фізико-географічна характеристика географічних поясів та природних зон материка. Типові ландшафти континенту, ґрунти, рослинність та тваринний світ. Своєрідність фізико-географічного районування Північної Америки, природні умови фізико-географічних регіонів континенту.

Змістовний модуль №2

Фізико-географічні умови материків південної півкулі. Океани

Тема 7. Фізико-географічне положення, тектоніка, рельєф та корисні копалини Південної Америки.

Характеристика фізико-географічного положення Південної Америки, його вплив на природні умови на материку. Розміри, конфігурація та характер берегової лінії. Генетичні типи берегів. Історія палеогеографічного розвитку континенту. Історія відкриття материка. Особливості тектонічної будови та рельєфу Південної Америки, зв'язок між ними, епохи орогенезу. Мінеральні ресурси та основні родовища корисних копалин на материку.

Тема 8. Клімат та поверхневі води Південної Америки.

Специфічні риси кліматоутворюючих чинників Південної Америки. Рельєф, океанічні течії та баричні центри як найважливіші кліматичні фактори на континенті. Зміна погодних умов на материку за сезонами року. Схема кліматичного районування Південної Америки, характеристика кліматичних поясів та областей материка. Особливості формування, закономірності поширення гідрографічної мережі материка.

Тема 9. Прояв географічної зональності в межах Південної Америки. Типові ландшафти. Фізико-географічне районування континенту.

Прояв географічної зональності на території Південної Америки. Широтна зональність та висотна поясність на континенті. Характеристика географічних поясів та природних зон материка. Специфічні ландшафти Південної Америки. Особливості ґрунтово-рослинного покриву та тваринного світу. Загальна схема фізико-географічного районування материка. Характеристика Андійського Заходу та Неандійського Сходу континенту.

Тема 10. Специфіка географічного положення Африки. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини материка.

Унікальність географічного положення Африки. Порівняльна характеристика географічного положення Африки та Південної Америки. Берегова лінія. Тектонічна будова та особливості рельєфу Африканського континенту. Закономірності в поширенні родовищ корисних копалин на материку.

Тема 11. Клімат і гідрографічна мережа Африки.

Африка – найжаркіший материк світу. Чинники, що впливають на формування клімату на материку. Фактори утворення пустельних ландшафтів Африки. Характеристика кліматичних поясів та областей континенту. Особливості поверхневого водного стоку материка, гідрографічні параметри річок Африки, генетичні типи озер.

Тема 12. Географічні пояси, природні зони та фізико-географічне районування Африки.

Специфіка географічної зональності в межах Африки. Географічні пояси та природні зони материка, типові та своєрідні ландшафти континенту. Висотна поясність на території Африки. Типи пустельних ландшафтів та ландшафтів саван материка. Аналіз ґрунтово-рослинного покриву та втаринного світу Африки. Комплексна характеристика Сахари. Фізико-географічне районування Африки. Регіональний огляд окремих фізико-географічних країн та материків.

Тема 13. Географічне положення Австралії та його вплив на природу материка. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Австралії.

Історія формування Австралії як материка. Палеогеографічний розвиток континенту як фактор специфічності природних умов на континенті. Своєрідність географічного положення Австралії. Основні елементи тектонічної будови континенту та закономірності геоморфології материка. Мінеральні ресурси та закономірності їх поширення на континенті.

Тема 14. Кліматичні умови, поверхневі води та географічна зональність Австралії. Унікальність органічного світу континенту. Океанія.

Австралія як найсухіший материк світу. Кліматотвірні чинники Австралійського континенту, характеристика кліматичних поясів та областей материка. Поверхневі та підземні води континенту, особливості формування гідрографічної мережі. Прояв географічної зональності в межах Австралії. Специфічні ландшафти. Ґрунтовий покрив, своєрідні риси органічного світу материка. Фізико-географічне характеристика островів Океанії. Регіональний огляд фізико-географічних умов Австралії та Океанії.

Тема 15. Антарктида: особливості географічного положення, тектоніка, рельєф, корисні копалини, кліматичні умови та органічний світ.

Вплив географічного положення Антарктиди на природні умови материка. Особливості тектонічної будови та рельєфу континенту. Мінеральні ресурси Антарктиди. Характеристика кліматичних умов та біотичного різноманіття материка. Міжнародна наукова діяльність на території Антарктиди.

Тема 16. Комплексна фізико-географічна характеристика океанів.

Динаміка вод Світового океану. Тектоніка, рельєф та мінеральні ресурси дна Світового океану. Донні відклади. Роль океанів у формуванні клімату на планеті. Особливості тектонічної будови та форми рельєфу дна океанічних западин. Постійні та сезонні баричні центри, які формуються над океаном. Теплі та холодні океанічні течії, їх вплив на природні умови прилеглих узбереж. Температурний режим вод Світового океану. Солоність океанів та фактори, що її визначають. Органічний світ морських глибин. Фізико-географічне районування океанів, регіональний огляд.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лк.	Пр	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1.						
Фізико-географічна характеристика материків північної півкулі						
Тема 1. Особливості географічного положення, тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Євразії.	12	4	2	-	-	6
Тема 2. Клімат та поверхневі води Євразії	12	4	2	-	-	6
Тема 3. Географічна зональність в межах Євразії. Фізико-географічне районування материка.	12	4	2	-	-	6
Тема 4. Порівняльний аналіз географічного положення Північної Америки та Євразії. Взаємозв'язок між тектонічною будовою та рельєфом і корисними копалинами материка.	12	4	2	-	-	6
Тема 5. Клімат та поверхневі води Північної Америки	10	4	2	-	-	4
Тема 6. Географічна пояси та природні зони Північної Америки. Фізико-географічне районування материка	12	4	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	70	24	12	-	-	34
Змістовий модуль 2.						
Фізико-географічні умови материків південної півкулі. Океани						
Тема 1. Фізико-географічне положення, тектоніка, рельєф та корисні копалини Південної Америки	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Клімат та поверхневі води Південної Америки	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Прояв географічної зональності в межах Південної Америки. Типові ландшафти. Фізико-географічне районування континенту	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Специфіка географічного положення Африки. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини материка	14	4	2	-	-	8
Тема 5. Клімат і гідрографічна мережа Африки	10	2	2	-	-	6
Тема 6. Географічні пояси, природні зони та фізико-географічне районування Африки	10	2	2	-	-	6

Тема 7. Географічне положення Австралії та його вплив на природу материка. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Австралії	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Кліматичні умови, поверхневі води та географічна зональність Австралії. Унікальність органічного світу континенту. Океанія	8	2	2	-	-	4
Тема 9. Антарктида: особливості географічного положення, тектоніка, рельєф, корисні копалини, кліматичні умови та органічний світ	8	2	2	-	-	4
Тема 10. Комплексна фізико-географічна характеристика океанів	20	6	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	110	26	20	-	-	64
Усього годин	180	50	32	-	-	98

5. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
Фізико-географічна характеристика материків північної півкулі		
1.	Особливості географічного положення, тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Євразії.	4
2.	Клімат та поверхневі води Євразії	4
3.	Географічна зональність в межах Євразії. Фізико-географічне районування материка.	4
4.	Порівняльний аналіз географічного положення Північної Америки та Євразії. Взаємозв'язок між тектонічною будовою та рельєфом і корисними копалинами материка.	4
5.	Клімат та поверхневі води Північної Америки	4
6.	Географічна пояси та природні зони Північної Америки. Фізико-географічне районування материка	4
Разом за змістовним розділом 1		24
Змістовий модуль 2.		
Фізико-географічні умови материків південної півкулі. Океани		
7.	Фізико-географічне положення, тектоніка, рельєф та корисні копалини Південної Америки	2
8.	Клімат та поверхневі води Південної Америки	2
9.	Прояв географічної зональності в межах Південної Америки. Типові ландшафти. Фізико-географічне районування континенту	2
10.	Специфіка географічного положення Африки. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини материка	4
11.	Клімат і гідрографічна мережа Африки	2
12.	Географічні пояси, природні зони та фізико-географічне районування Африки	2
13.	Географічне положення Австралії та його вплив на природу материка.	2

	Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Австралії	
14.	Кліматичні умови, поверхневі води та географічна зональність Австралії. Унікальність органічного світу континенту. Океанія	2
15.	Антарктида: особливості географічного положення, тектоніка, рельєф, корисні копалини, кліматичні умови та органічний світ	2
16.	Комплексна фізико-географічна характеристика океанів	6
Разом за змістовним розділом 2		26
Всього		50

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1. Фізико-географічна характеристика материків північної півкулі		
1.	Особливості географічного положення, тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Євразії.	2
2.	Клімат та поверхневі води Євразії	2
3.	Географічна зональність в межах Євразії. Фізико-географічне районування материка.	2
4.	Порівняльний аналіз географічного положення Північної Америки та Євразії. Взаємозв'язок між тектонічною будовою та рельєфом і корисними копалинами материка.	2
5.	Клімат та поверхневі води Північної Америки	2
6.	Географічна пояси та природні зони Північної Америки. Фізико-географічне районування материка	2
Разом за змістовим модулем 1		12
Змістовний модуль №2. Фізико-географічні умови материків південної півкулі. Океани		
7.	Фізико-географічне положення, тектоніка, рельєф та корисні копалини Південної Америки	2
8.	Клімат та поверхневі води Південної Америки	2
9.	Прояв географічної зональності в межах Південної Америки. Типові ландшафти. Фізико-географічне районування континенту	2
10.	Специфіка географічного положення Африки. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини материка	2
11.	Клімат і гідрографічна мережа Африки	2
12.	Географічні пояси, природні зони та фізико-географічне районування Африки	2
13.	Географічне положення Австралії та його вплив на природу материка. Тектонічна будова, рельєф та корисні копалини Австралії	2
14.	Кліматичні умови, поверхневі води та географічна зональність Австралії. Унікальність органічного світу континенту. Океанія	2
15.	Антарктида: особливості географічного положення, тектоніка, рельєф, корисні копалини, кліматичні умови та органічний світ	2

16.	Комплексна фізико-географічна характеристика океанів	2
Разом за змістовим модулем 2		20
Всього годин		32

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1. Фізико-географічна характеристика материків північної півкулі		
1.	Ґрунтовий покрив Євразії.	6
2.	Рослинність та тваринний світ Євразії.	6
3.	Фізико-географічне районування Євразії. Регіональний огляд.	6
4.	Ґрунтово-рослинний покрив Північної Америки.	6
5.	Фізико-географічне районування Північної Америки. Характеристика фізико-географічних регіонів континенту.	4
6.	Екологічні проблеми материків Північної півкулі. Природно-заповідні території	6
Разом за змістовим модулем 1		34
Змістовний модуль №2. Фізико-географічні умови материків південної півкулі. Океани		
7.	Ґрунтовий покрив Південної Америки.	6
8.	Рослинність та тваринний світ Південної Америки.	6
9.	Фізико-географічне районування Південної Америки. Регіональний огляд.	6
10.	Ґрунтовий покрив Африки.	8
11.	Рослинність та тваринний світ Африки.	6
12.	Фізико-географічне районування Африки. Характеристика фізико-географічних країн та областей в межах континенту.	6
13.	Ґрунтовий покрив Австралії та Океанії	6
14.	Рослинний покрив та тваринний світ Австралії та Океанії. Унікальність органічного світу: причини та ознаки.	4
15.	Природні ресурси Антарктиди. Біота материка.	4
16.	Тектоніка, рельєф, особливості формування клімату, органічний світ океанів.	12
Разом за змістовим модулем 2		64
Всього годин		98

6. Індивідуальні завдання

Реферати з курсу «Географія материків і океанів»

1. Історія відкриття і дослідження Північної та Південної Америки. Внесок дослідників у вивчення природи материків.
2. Історія відкриття і дослідження Африки. Внесок дослідників у вивчення природи материка.
3. Історія відкриття і дослідження Австралії та Антарктиди. Внесок дослідників у вивчення природи материка.
4. Дослідження природних умов океанів.
5. Заповідники і національні парки Північної Америки.
6. Древнє покривне зледеніння Північної Америки та його вплив на природу материка.

7. Висотна поясність в Андах.
8. Фізико-географічна характеристика Амазонії.
9. Характеристика головних річок Південної Америки.
10. Пустелі Африки.
11. Прояв рифтогенезу в межах Африки.
12. Особливості формування гідрографічної мережі на території Африки.
13. Фізико-географічна характеристика Мадагаскарської острівної країни.
14. Історія палеогеографічного розвитку Австралії як причина своєрідності природних умов материка.
15. Специфічні ландшафти Австралії.
16. Унікальність органічного світу Австралії.
17. Заповідні території австралійського континенту.
18. Океанія: регіональний огляд, різноманіття природних умов.
19. Вплив Антарктиди на кліматичні умови прилеглих регіонів.
20. Міжнародна наукова діяльність на території Антарктиди.
21. Органічний світ морських глибин.

7. 1. Форми та методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Географія материків і океанів» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп’ютерна підтримка освітнього процесу, зокрема конференцій у Google Meet, тестування в Classtime, виконання завдань у Google Classroom. Впроваджуються інтерактивні методи навчання (ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, мозковий штурм тощо).

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: розповідь, пояснення, лекція, демонстрація, ілюстрація, практичні роботи, самостійна робота з різними джерелами інформації, робота з картами, підготовка повідомлень, рефератів, встановлення причинно-наслідкових зв’язків та географічних закономірностей.

Для стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів застосовуються наступні методи: метод проблемного викладу матеріалу; моделювання життєвих ситуацій; метод опори на життєвий досвід; навчальної дискусії, мозковий штурм тощо.

Для контролю й самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів використовуються методи усного та письмового контролю, самоконтролю та взаємоконтролю, рецензування відповідей.

7.2. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

7.2.1. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об’єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є:

- екзамен;
- тести;
- практичні роботи;
- реферати;
- студентські презентації;
- завдання на лабораторному обладнанні, реальних об’єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

7.2.2. Поточний контроль

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Поточний контроль реалізується у формі фронтального та індивідуального усного опитування, письмового опитування, перевірки практичних робіт, перевірки конспектів (тез), захист повідомлень, рефератів, тестування, контрольна робота тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

При оцінювання знань і вмінь студентів враховується:

- ступінь сформованості загальних та фахових компетентностей, досягнення програмних результатів навчання, визначених ОПП «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота» і даною програмою дисципліни;
- ступінь опанування теоретичними знаннями з курсу «Географія материків і океанів»;
- рівень осмислення студентами здобутих знань;
- повнота розкриття головних понять, точність застосування наукових термінів;
- правильність виконання практичних завдань;
- оволодіння вміннями і навичками правильно і ефективно застосовувати отримані знання на практиці, зокрема в природоохоронній діяльності;
- ступінь розвитку в студентів творчого мислення, сформованість наукового світогляду та екологічної культури.

Максимальний бал за повну, вичерпну відповідь в усній або письмовій формі під час практичного заняття – 5 балів:

- **5 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
- **4 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
- **3 б.** ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.
- **2 б.** одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок;

- **1 б.** ставиться студентові, який робить вдале доповнення, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань.

Виконання практичних завдань та захист практичної роботи оцінюється максимум в 3 бали, при цьому максимальну кількість балів отримує студент, який вчасно, бездоганно і охайно виконав всі завдання. 2 бали – отримує студент, який мав певні труднощі при виконання поставлених завдань, але зміг їх успішно подолати. 1 бал – ставиться студентові, який не зміг вчасно виконати всі практичні завдання роботи і не виявив при цьому самостійності у їх виконанні.

Підготовка та захист реферативної роботи оцінюється максимум в 5 балів. (при цьому враховується його зміст, оформлення, захист, анотація).

в 5 б. – оцінюється бездоганно структурована робота, яка містить оформлені відповідно до вимог *титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень* (за необхідності), *вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки* (за необхідності), анотацію. Студент виявляє абсолютну грамотність у мовному оформленні: роботу написано з дотриманням вимог наукового стилю, без орфографічних, пунктуаційних, граматичних, лексичних помилок. Цитування коректне, оформлене відповідно до правил. У роботах з історичних мовних дисциплін враховується культура передачі тексту засобами сучасної графіки з використанням необхідних елементів старої графічної системи: не допускається жодного відхилення. Захист роботи демонструє вільне володіння матеріалом, уміння відповідати на питання з теми, відстоювати власні позиції, опираючись на результати дослідження.

4 б. – виставляється за самостійну, добре структуровану роботу, яка містить усі компоненти, продиктовані матеріалом дослідження. Усі етапи роботи виконано як в роботі на «відмінно», але при цьому трапляються одиничні помилки. Усі компоненти роботи, які оформляються за зразком чи розробленими моделями (список літератури, титульний аркуш, додатки, а також цитування), не повинні містити жодної помилки. Студент виявляє мовленнєву грамотність, дотримуючись вимог наукового викладу, правил орфографії та пунктуації, виявляючи багатство мовлення на всіх мовних рівнях. Можливі одиничні негрубі помилки. На захисті студент вільно викладає результати дослідження, в основному впевнено відповідає на питання, помиляючись у несуттєвих моментах. Намагається відстоювати свою позицію. Оформлення роботи відповідає вимогам, бездоганно оформляються компоненти за абсолютним зразком (титульний аркуш, список літератури. Захист роботи показує орієнтацію студента в літературі з проблеми, здатність представити самостійно зібраний матеріал і висновки його дослідження. Але на питання відповідає невпевнено чи нечітко, інколи виникають труднощі із використанням понятійного апарату.

3 б. – виставляється за самостійно написану роботу, в якій витримано структуру, описано достатню кількість доступної літератури, зроблено висновки. Автор формулює мету і завдання, хоч не завжди робить це чітко й виразно, але при цьому виклад відповідає їм. Студент виявляє ознайомлення з основною літературою, хоч посилання на неї робить одиничні. Деінде спостерігається реферування чи навіть неоформлене цитуванням переписування.

За зразком правильно оформляє титульний аркуш, а в списку літератури припускається неточностей (не більше 3 у сумі). Додатки є, але не в усьому відповідають правилам (наприклад, таблиці не мають назв).

Мовленнєва грамотність достатня, але фіксується відхилення від наукового стилю при намаганні дати самостійно опис мовної одиниці, можливі орфографічні й пунктуаційні помилки в типових правописних позиціях, не виявляється багатство мовлення, а тому можливі тавтологія, плеоназми, вживання слів у невласливих значеннях. На захисті студент користується записами, які в основному показують його обізнаність з теми, але при цьому він губиться, відповідаючи на питання, намагається навести приклади, а не їх власну інтерпретацію.

2 б. – свідчить про первісне опрацювання теми: зібрано мінімум матеріалу, студент уявляє про що треба писати і реферативно передає теоретичні відомості. При цьому мовний

матеріал не аналізує, а підставляє під відомі твердження. Самостійності у викладі практично немає. Структурно робота незграбна, може мати не всі необхідні компоненти.

Мовленнєве оформлення в самостійних фрагментах примітивне, з великою кількістю помилок.

Захист показує, що студент має загальне уявлення з проблеми, яке намагається донести до слухачів при виступі.

1,0 б. – виставляється за роботу, написану на основі єдиного джерела, яке формує найзагальніше розуміння проблеми. Студент реферує матеріал, не виділяючи цитат (списує частини монографії чи статті), робить примітивні висновки. Але виступає перед аудиторією, невпевнено переказуючи прочитаний текст. Мовленнєве оформлення несамостійне, можуть бути помилки.

7.3. Контроль засвоєння окремих змістовних розділів

Форми проведення модульних контролів під час вивчення дисципліни «Географія материків і океанів»:

- комплексна письмова модульна контрольна робота;
- комплексне тестування.

За комплексне тестування чи письмову контрольну роботу студенти максимум можуть отримати 5 балів. Модульна контрольна робота містить в собі як питання теоретичного характеру, так і практичні завдання та завдання на знання номенклатури з вивчених тем.

7.4. Підсумковий (семестровий контроль)

З дисципліни «Географія материків і океанів» передбачена така форма семестрового контролю, як екзамен, який проводиться у кінці 4 та 5 семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової оцінки як суми підсумкових оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх тем та розділів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 60 балів) визначається як сума балів поточного контролю та відповідає підсумковій семестровій оцінці. Підсумковий контроль з курсу відбувається у формі екзамену. Кожен екзаменаційний білет комплексний і складається з двох теоретичних питань та одного практичного завдання. За екзамен студент може отримати максимум 40 балів.

Екзамен виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру та його відповіді на екзамені (максимум 100 балів).

8. Розподіл балів, які отримують студенти з дисципліни «Географія материків і океанів»

Поточне тестування та самостійна робота																Сума	Екза-мен
Змістовний модуль 1						Змістовний модуль 2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	60	40
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3		
Бали за модуль 1						Бали за модуль 2											
24						36											

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю

			повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни.
2. Навчальна програма дисципліни.
3. Силабус дисципліни.
4. Тексти лекцій та практичних робіт.
5. Мультимедійні презентації окремих тем навчального курсу.

10. Рекомендована література

Базова

1. Атлас вчителя. – К.: ДНВП «Картографія», 2010.
2. Атлас світу. – К.: НВП «Картографія», 1999.
3. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів: навчальний посібник у 2 ч. / 22 О.В. Барановська. Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2015. Ч.1: Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка. – 306 с.
4. Белозеров С.Т. Географія материків. – К.: Рад. шк., 1971.
5. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 184 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/afrika_kostiv.pdf
6. Міхелі С.В. Фізична географія Євразії. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. – 286 с.
7. Міхелі С.В. Фізична географія Євразії: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Перун, 2019. 286 с.
8. Міхелі С.В. Фізична географія Північної Америки: навчальний посібник. – К.: Перун, 2019. – 288 с.
9. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків та океанів : в 2 ч. / Б. Д. Панасенко. – Вінниця : Гіпаніс. – 2001. – 410 с
10. Половина І. П. Фізична географія Європи: навч. посіб. / Половина І. П. – К. : АртЕК, 1998. – 272 с.
11. Половина І.П. Фізична географія Європи: Навч. пос. для студ. геогр. спеціальн. вищ. навч. закл. – К.: «АртЕК», 1998. – 272 с.

Додаткова література.

1. Волошин І. І. Географія Світового океану : навч. посіб. для вчителів / І. І. Волошин, В. Г. Чирка. – К. : Перун, 1996. – 224 с.
2. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія) : навч. посіб. для студ. вузів / Гудзевич А. В. – Вінниця : Віндрук, 2005. – 464 с.
3. Костів Л.Я. Навчальна програма та методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Фізична географія материків і океанів» (Океани, Африка, Австралія й Океанія, Антарктида, Південна Америка, Північна Америка) (для студентів напряму підготовки 6.040104 – Географія). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 33 с. <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/Kostiv.pdf>
4. Лабораторно-практичні заняття з фізичної географії материків і океанів : завдання та методичні вказівки для студ. природничо-географічного факультету / укл. О. В. Бова, А. О. Корнус, В. В. Чайка. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. 64 с.

5. Міхелі С. В. Фізична географія материків та океанів : лекції [Електронний ресурс] / Міхелі С. В. – Режим доступу : http://gendocs.ru/v33155/лекції_с.в._міхелі_фізична_географія_материків_та_океанів.
6. Стадник О. Г. Відкриття й дослідження материків Землі / Стадник О. Г. – Харків : Вид. група «Основа», 2010. – 96 с.
7. Geological structures: a practical introduction <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/geological-structures-a-practical-introduction>.
8. Indian Geography: A Complete Study Material for Competitive Exams <https://www.jagranjosh.com/general-knowledge/indian-geography-a-complete-study-material-1470739888-1>.

11. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноросійському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Під час вивчення дисципліни «Географія материків і океанів» студенти мають регулярно відвідувати навчальні заняття згідно затвердженого розкладу або ж документально підтвердити важливу причину своєї відсутності (медична довідка, довідка з військового, лист-клопотання щодо участі у певних культурно-масових, наукових, спортивних заходах тощо).

В процесі навчання студенти мають дотримуватись принципів академічної доброчесності та загальноприйнятих норм етичної поведінки: зокрема не допускається з боку студентів списування, надання завідомо неправдивої інформації, фабрикація та фальсифікація даних, академічний плагіат та самоплагіат, несвоєчасне виконання чітко поставленого завдання, пропонування хабара викладачу, користування мобільним телефоном під час занять різної форми, а також іншими гаджетами під час контрольних заходів перевірки знань. Співпраця студента із іншими учасниками навчального процесу (викладачами, студентами, працівниками навчальних лабораторій, деканату, бібліотеки та ін.) має базуватись на принципах поваги, партнерства та взаємодопомоги, відповідальності, законності, соціальної справедливості, дотримання ділового етикету.

Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу під час консультацій.